

FIGYELŐ

Szépirodalom

Hosszúfény

Határon túli magyar írók antológiája

Különleges kötetet tart kezében az olvasó, egy „reprezentatív” válogatást, hogy a kiadói előszót idézzük. Valóban elgondolkodtató már maga az alcím (*Határon túli magyar írók antológiája*), majd a szerzőgárda névsora is (Láng Zsolt, Orbán János Dénes, Visky András, György Attila, Molnár Vilmos, Beszedes István stb.): össze lehet-e fogni a „határon túli” jelzővel írónemzedékeket, át lehet-e vele ívelni a stílusok, műfajok, országok határain? Megfér-e egymás mellett mese, tanulmány, vers, regény- és drámarészlet, ifjúsági irodalom és bestiárium? Hogyan hat egymásra az erdélyi, kárpátaljai, délvidéki irodalom, valamint a nagy múltú szerzők mellett észrevehető-e a változás az újakat olvasva? Számtalan – mondhatni megszokott – kérdés, ami mind elbizonytalanítja a szerkesztőt, kiadót és olvasni vágyót, holott tisztábban csak akkor láthatunk, ha kézbe vesszük a kö-

tetet – a válasz azonban még így sem garantált.

A határon túliság és határon inneniség gondolata többször is felmerül a szerzőknél. Virginiás Andrea tanulmányban fejti ki, hogy bizony léteznek ezek a nemzeti, állam- és földrajzi határok mentén szerveződő kánonok, amelyek poétikai vagy történeti perspektívából egymástól igen különböző műveket fognak egybe. Bár elutasíthatjuk őket és tiltakozhatunk ellenük, ezek jól bevált, használatban lévő fogalmak, amelyek egy olyan politikai/földrajzi változásra reflektálnak, amit felesleges lenne tagadni. Nemzeti hovatarozásunkat azonban többnyire nem a politikai változások-

hoz igazítjuk, és így magunkénak érezzük azokat az írókat is, akik magyarként egy másik országban élnek – nem is szólva arról, hogy milyen az ő viszonyuk az anyaországhoz egy más ország kisebbségéként. „Jaj, milyen jó lehet, ha kisebbsége van egy népnek. Más reggel az ébredés, mert megvan a lehetőség annak, hogy tehet érte valamit” – Lovas Ildikó cinikusan a

többségi nézőpontba helyezkedik, utópisztikus világnak lefestve azt, ami egyértelmű lenne: békés együttélés, a jogok kölcsönös tiszteletben tartása. Haraszi Mária regényében már odáig jut, hogy főszereplője (nemzeti) identitásának elvesztésétől félve egyik reggel így riad fel: „Arra ébredtem, hogy nem vagyok magyar.” Az öntudat megtartásának küzdelme, a másodrendűség érzése így valahol összeköti a különböző országokban élő, magyarul író szerzőket.

A tematika eklektikussága frissé és izgalmassá varázsolja a válogatást, feledtetve velünk azt, hogy a szerkesztőelv csupán az a tény, hogy a szerzők – amellet, hogy határon túliak – 2004 és 2006 között a kulturális tárca irodalmi ösztöndíjasai voltak. A közölt írások nagyrészt még készülöben lévő művek, kéziratrészletek, illetve az írók legújabb munkáiból valók: akár kedvcsinálóként is értelmezhetjük a gyűjteményt.

A lámpás, a kalauz szerepét vállalja magára az antológia a határon túli kortárs irodalomban. A kötet címe (melyet amúgy Farkas Wellmann Endre kiadás előtt álló művéből kölcsönzött a szerkesztő, Fekete Vince) azonban pislákoló fény helyett éles, mindent jól láttató reflektort ígér, amely segít a tájékozódásban. A cél eléréséhez, azaz a határainkon túl élő kortárs irodalom egészének bemutatásához pedig

nélkülözhetetlen az a sokszínűség, ami a kiválasztott szövegeket jellemzi. A kötet természetesen nem ígér teljességet, csak egy pillanatfelvételt a jelenről, de a kép mindenestre biztató: nyelvilag, témájában, hangvételében vegyes, izgalmas írásokat olvashatunk, melyek minden esetben érzékenyen reflektálnak a jelenre, és abban önmagukra.

BALÁZS KATALIN

(Szerkesztette Fekete Vince,
Magvető Kiadó, Budapest, 2008,
400 oldal, 2200 Ft)

VLADIMIR NABOKOV:

Gyér világ

Vladimir Nabokov azon kevesek közé tartozik, akik tanult, választott nyelvükön alkottak maradandót a világirodalomban. Az 1899-ben, Szentpétervárott született író csatládja az 1917-es forradalom után kényszerült elhagyni Oroszországot, s Berlinben telepedett le, ahol apja, az ismert liberális politikus és zurnaliszta (a sors különös fintora folytán: tévedésből) merénylet áldozata lett. Nabokov 1940-ben költözött az Egyesült Államokba, s kilenc oroszul írott regény után váltott az angol nyelvre; korábbi műveinek többségét maga ültette át angolra. Nevét nem csekély botrányokat ka-